

Rólunk írták

Elkezdődött a felzárkóztatási projekt megvalósítása
A pályázati pénz 80 százaléka már megérkezett a programban résztvevő szervezetekhez

A napokban Nyíregyházán megtartották a nyitókonferenciáját annak a nagyrészt európai uniós támogatásból finanszírozott felzárkóztatási programnak, melyet a Nagykapos és Vidéke Társulás (NVT) magyarországi, romániai és ukránjai partnereivel együtt valósít meg.

A Türr István Képző és Kutató Intézet nyíregyházi és kecskeméti területi igazgatóságával – a beregszászi II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, valamint a szatmárnémeti Traian Vuia Szakközépiskola bevonásával – a Magyarországi-Szlovákia-Románia-Ukrajna ENPI CBC 2007-2013 Programból még 2011-ben igényelték támogatását az Integrált projekt a felzárkóztatási célcsoportokkal foglalkozó intézmények határon átnyúló együttműködése című pályázatuk megvalósítására. A támogatási kérelem sikerrel járt, így 2014 januárja és 2015 júniusa között a tartósan állást keresők, a roma célcsoporthoz tartozók, illetve a munkaerőpiacra visszatérni kívánó nők esélyeinek a javítására összesen 406 820 euró fordíthatnak. Ebből a pénzből először a különböző kutatócsoportok Szlovákiában, Ukrajnában, Magyarországon és Romániában felméri, hogy a határ menti régióban mely roma kézműves mesterségek rendelkeznek komolyabb hagyományokkal, majd közös képzési program elkészítése veszi kezdetét. A tananyagfejlesztés és a felnőttképzési oktatók beiskolázása után mind a négy helyszínen 20-20 fős csoportok 300 illetve 560 órás képzése kezdődik el.

Az Ukrajnában kialakult helyzet a pályázóknak kezdetben komoly gondokat okozott, ám miután minden egyes partnerszervezet számlájára megérkezett az elnyert összeg 80 százaléka – az NVT esetében 64 103 euró – hozzáláthatták a tervek megvalósításának. A nyíregyházi nyitókonferencián egybekel mellett egyeztetéseket folytattak a programban résztvevő projektmenedzserek és koordinátorok között, valamint megalakult a ku-

tatást végző szakmai stáb is. Nagykaposon egyébként az elnyert pénzből egy 20 géppel felszerelt szövőműhelyt alakítanak ki, és a magyar közösségi házban múlt évben átadott tanszálló felszerelését is bővítik. A mind a négy országban megtartott egyhetes szakmai gyakorlatok után a programban résztvevők záróvizsgát tesznek, az ott kapott oklevél az Európa Unió egész területén jogosultságot biztosít számukra a megszerzett ismereteik gyakorlatban való kamatoztatására.

Vasárnapi iskola a nyelvhatáron élő gyerekeknek
Az érdeklődőket busszal szállítják a foglalkozások helyszínére, a költségeket a szervezők állják

Még ebben a hónapban vasárnapi iskola nyílik a Nagykaposi Magyar Közösségi Házban, melybe elsősorban a szlovák-magyar nyelvhatáron élő gyerekek számára szerveznek játékos oktatást.

Az elképzelések megvalósításához az infrastrukturális háttér és a szakembergárda adott, ugyanis erre a célra a ház hamarosan elkészülő épp felújítás alatt álló hátsó udvarát szeretnék felhasználni. A foglalkozásokat a magyarországi Vasárnapi Iskola Alapítvány (VIA) munkatársai vezetik, a játékos formában megvalósuló oktatás a szervezet által kidolgozott, más országokban már jól bevált módszerek szerint folyik majd. A napokban a magyar ház aktivistái végigjárják a régió községeit hogy felmérjék, ezekben a településekben elegendő érdeklődőt találnak-e az iskola beindításához. Az elképzelések szerint a gyerekeket – és az őket kísérő szüleiket – a magyar ház által bérelt kisbusz ingyenesen szállítja Nagykaposra, majd a foglalkozások végeztével haza is viszi őket. A közeljövőben a tervek megvalósításához természetesen meg kell teremteni a megfelelő anyagi háttérrel, melyből hosszú távon az utaztatás, az étkeztetés, valamint a kézművesfoglalkozások anyagszükségletének a megvásárlásával járó kiadások fedezhetők lesznek.

A vasárnapi iskolába olyan gyerekek jelentkezését várják, akik azokban a régióbeli községekben élnek, amelyekben hosszú ideje nem működik magyar óvoda vagy iskola, azaz ahol régóta nem biztosítottak az anyanyelvi oktatás feltételei.

Régi nagykaposi képeslapok ajándékba
A képanyagot digitalizálják és kiállítást szerveznek belőle

Az Ung-vidék központjában működő magyar közösségi háznak adományozta Skultéty Csaba publicista legutóbb megjelent könyve képanyagának egy részét, az értékes gyűjteményt remélhetőleg egy kiállításon hamarosan a nagyközönségnek is bemutatthatják.

A Szabad Európa Rádió volt munkatársa *Vannak vidékek, féltett kishazák – Az én Ung megyei Nagykaposom* című könyvét néhány hete épp a Nagykaposi Magyar Közösségi Házban mutatta be. Az nagykaposi születési író a családi fényképekkel, korabeli képeslapokkal, térképekkel és más kordokumentumokkal gazdagon illusztrált kiadványban – mely képanyagának összeállítását több mint két éves gyűjtőmunka előzte meg –, egyebek mellett külön fejezetben foglalkozik a 20. század eleji Nagykapos mindennapjaival, valamint az itt élő különböző vallású és származású emberek életével. A könyvbemutató végén a szerző a kiadvány képanyagának jelentős részét a családi fényképfelvételek kivételével a közösségi háznak ajándékozta, valamint a szomszéd városnak saját gyűjteményéből királyhelmei vonatkozású Mécs-dokumentumokat is adományozott. A több mint harminc, a múlt század elején a városról készült felvétel minél előbb be szeretnék mutatni a nagyközönségnek is. Az anyagot ezért rövid időn belül digitalizálják, egy részét az intézmény időszakos kiadványának soron következő számában megjelentetik, és ha sikerül megfelelő összegű anyagi támogatást szerezni, a felvételekből egy vándorkiállítás anyagát is összeállítják.

A magyar házban egyébként 2005-óta állandó kiállítás tekinthető meg, melyet Mécs László személyes tárgyaiból és műveiből állítottak össze. A közösségi házban őrzött hagyatékot korábban szintén a papköltő keresztfia, Skultéty Csaba bocsátotta a nagykaposi szervezet rendelkezésére. A dokumentumok között korabeli családi fényképfelvételek, a költő kézzel írott versei, jegyzetei és személyes levelezése is megtalálhatók.

Nagykaposi diákok látogatása a Sándor-palotában

Nagy megtiszteltetésben részesültek a nagykaposi Erdélyi János Alapiskola diákjai akiket négy királyhelmei társukkal együtt a Sándor-palotában fogadott Áder János Magyarország köztársasági elnöke és neje, Herczegh Anita. A diákok a budapesti jutalomutat a Herczegh Károly Alapítvány által meghirdetett „Mesél a múlt” című pályázaton való részvételükért kapták. A pályázat az alapítvány Ung-vidéki és bodrogházi általános iskolai tanulóinak számára írta ki, és témái családjuk illetve községük 20. századi történelme volt, illetve az, hogy hogyan is avatkozott bele a két világháború az Ung-vidéki és a bodrogházi családok, közösségek életébe. A Herczegh Károly Alapítvány kuratóriumának elnöke elmondta, mivel nagyon értékes pályamunkák születtek, az alapítvány kuratóriuma úgy döntött, hogy a pályázaton résztvevő minden diák számára biztosítja a jutalomkiránduláson való részvételt. A diákok több értékes program mellett a Parlamentet és az Operaházat is megtekinthették. A kirándulás csúcspontját jelentette, hogy a gyerekeket a Sándor-palotában személyesen Áder János és neje, Herczegh Anita fogadta. A Herczegh Károly Alapítvány alapítói Herczegh Anita szülei, néhai Herczegh Géza jogtudós, és neje Herczeghné Petneházy Melinda. Az alapítvány célja pedig az Ung-vidéki és bodrogházi fiatal tehetségek felkutatása és segítése.

Kiadta: A Nagykapos és Vidéke Társulás, nyilvántartási szám: EV 4922/14 • Nyomdai előkészítés: Lovas Tibor, Kereskedelmi forgalomba nem hozható. Példányszám: 1000, Felelős szerkesztő: Gabri Rudolf, Postacím: Nagykapos, Csepelyi út 64., 07 901. E-mail: nvt@post.sk. Egyes közzétett cikkek Varga Tibor Szabad Újságban valamint Lecco Zoltán Új Szóban megjelent írásai alapján készültek.

A kiadvány megjelenését támogatta Magyarország Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériuma (SLOVA/13/10)

Realizované s finančnou podporou Úradu vlády SR – program Kultúra národnostných menšín 2014.

MAGYARHÁZ

A NAGYKAPOSI MAGYAR KÖZÖSSÉGI HÁZ KIADVÁNYA, 2014. június

Hogy a Magyar Házban mindenki otthonra találjon!

A régióban néhány hónappal ezelőtt egy új lap jelent meg Magyar Ház címmel. Ennek apropóján az újság kiadójával és felelős szerkesztőjével, Gabri Rudolfal beszélgettünk.

Mi indokolta ennek a kiadványnak az életre hívását? Miért gondolta úgy, hogy vállalkozik egy új lap kiadására?

A Magyar Ház első száma rendhagyó módon már egy jubileumi szám volt. A Nagykaposi Magyar Közösségi Ház ugyanis tavaly ünnepelte fennállásának 10. évfordulóját, így kézenfekvő volt, hogy az eltelt időszak történéseit – a teljesség igénye nélkül – egy kiadványban foglalkozunk össze. A kezdeményezés pozitív visszhangra lelt az olvasók körében, így egyértelműnek látszott, hogy a megkezdett munkát folytatni kell. Azt tapasztaltuk, hogy az emberek igénylik és várják a lap következő számát, ezért úgy határoztunk, vállalkozunk egy új – egyelőre negyedévenként megjelenő – Ung-vidéki magyar újság kiadásával járó nehézségeket. Ha az első 10 év alatt képesek voltunk arra, hogy közös munkával szinte a semmiből Nagykaposon egy új intézményt, és ami fontosabb, egy közösséget hozunk létre, ha az eddig eltelt évek alatt elértük azt, hogy a közösségi házban megalakult a

„Nagykaposon az elmúlt években nemcsak egy új intézményt, hanem egy közösséget is sikerült létrehozunk.”

Mécs László Könyvtár, a Gordiusz Felnőttképző Központ, a tanszálló, valamint nemrégiben sikerült az ingatlan hátsó részét úgy átalakítanunk, hogy abban szándékaink szerint a jövőben a szlovák-magyar nyelvhatáron élő gyerekek részére vasárnapi iskolát működtethetünk, akkor joggal bízhatunk abban, hogy az elkövetkezőekben is lesz miről beszámolunk. Úgy ítéltük meg, arra, hogy a nagykaposi és a környéken élő magyar embereket megismertessük az itteni történésekkel, az elért eredményekkel, a közösséget foglalkoztató kérdésekkel, a legmegfelelőbb közeg – még a mai, modern kor vívmányai mellett is – egy kézbe vehető, színvonalas újság lehet. Ez a folyóirat – illetve a nagykaposi magyar ház meglete – egy összefogás eredménye, így azt szeretnénk, ha a lapot is joggal a magukénak éreznék az itt élő emberek. Az, hogy az elmúlt 10 év alatt Súlyom László és Áder János személyében két köztársasági elnök is járt itt, az, hogy a gyermek- és a felnőtt kultúrcsoportjaink itthon és külföldön rendre szép eredményeket érnek el, az, hogy egyik alapító szervezete vagyunk a PannonForrás Első Kárpát-medencei Fejlesztési és Tudásbázis ternek – közös munka gyümölcse. Az itteni magyarság joggal lehet ezekre az eredményekre büszke, és akár a más régiókban élőknek is a kezébe adhatja a lapot, hogy megmutassa, a gondjaink és nehézségeink ellenére mindezt sikerült megvalósítanunk.

A jubileumi szám nyolc oldalán képtelenség volt teljes egészében összefoglalni a 2003 és a 2013 között eltelt időszakot, hisz egy-egy év történéseire még egy egész oldal sem állt rendelkezésre. Bár a szerkesztők igyekeztek a lényegre koncentrálni, mégis számtalan dolog kimaradt ebből a

kiadványból. Melyek azok a történések, amelyek említést érdemelnek még az elmúlt időszakból?

Kezdetben az intézményi háttér megteremtése mellett kis, párezer koronás projektek megvalósításával, támogatásokra alapozva indult el a közösségi ház azon az úton, melyen ma is haladunk. Manapság pedig már ott tartunk, hogy olyan nagy, európai uniós projekteket valósítunk meg a határmenti régiókban, melyek meghatározók a Kárpát-medence ezen részében. Van olyan közöttük például, melyet éveken ezelőtt a Szlovák-Magyar Kormányközi Bizottság példaeértékné ítélt. Büszkének lehetünk arra is, hogy ezek a projektek a legkülönbözőbb részét ölelik fel az életünknek: a felnőttképzés mellett a megújuló energiák területén tanulmányokat készítettünk, kutatásokat végeztünk, majd egy másik pályázattal elnyert pénzből tananyagot fejlesztettünk, zéró energiaszükségletű házat mutattunk be a régióban, és még sorolhatnám. Mindezek mellett ne feledkezzünk meg a falusi turizmus fejlesztésével kapcsolatos célkitűzésekről sem, melyek keretében sikerült a ház tetőterében egy tanszálló

folytatás a 2. oldalon

Hogy a Magyar Házban mindenki otthonra találjon!

INTERJÚ GABRI RUDOLFFAL

Jolytatás a 1. oldalról

kialakítanunk. Most pedig egy 2014. január 1-jétől indult szlovák-ukrán-román-magyar európai uniós projektnek vagyunk a résztvevői, mely a tartósan munkanélküli, hátrányos helyzetben lévő emberek felzárkóztatását tűzte ki céljául. Mindebből látszik, hogy az Ung-vidék mekkora humánerőforrás-potenciállal rendelkezik. Ezeknek a terveknek a megvalósításához ugyanis értelemszerűen emberek is kellenek, akik természetesen nem mindnyájan a magyar házban dolgoznak, de itt élnek a régióban, s amikor tananyagot kell fejleszteni, kutatásokat kell végezni vagy egyéb irányú munkára van szükség, akkor szaktudásukkal mindenkor az itteni magyarság rendelkezésére állnak.

Nemcsak ebben az interjúbán hangzott el, hanem szinte minden megszólalásában hangsúlyozza, hogy a Nagykaposi Magyar Közösségi Ház eddig elért eredményei nem egy embernek tulajdoníthatók, hanem egy közösség által elért sikerként könyveli el. Az elmúlt évben mégis Önt tüntették ki az egyik legmagasabb magyar érdemrenddel. Hogyan fogadta ezt az elismerést?

Természetesen arra, hogy a Magyar Arany Érdemkeresztet, mint bodroγκözi és Ung-vidéki ember én kaptam meg, büszke vagyok. Ugyanakor azt is tudom, hogy e kiüntetésnek a polgári tagozatát csoportoknak vagy közösségeknek nem ítélik oda. Így biztos vagyok abban, hogy személyemen keresztül az itteni, az Ung-vidéki magyarságot tisztelték meg ezzel a díjjal, az Érdemkeresztet tehát én a közösség munkáját elismerő díjként vettem át, és tartom nagy becsben. A nagykaposi magyar ház létrejöttével az itteni emberek nagy álma teljesült, hisz emlékezzünk arra, hogy akkoriban mekkora összefogás, lelkesedés volt jellemző az ügy kapcsán az emberekre, hányan segítettek, szabadidejüket feláldozva abban, hogy az intézmény megalakulhasson. Természetesen ez az eufória azóta elmúlt, de hogy a ház élettel, tartalommal telhessen meg, hogy az itteni szellemi műhely értékeket hozzon létre, alapja lett annak – nem elorozva mások érdemeit – hogy Nagykaposon például magyar óvoda jött létre. A magán szakközépiskola nagykaposi részlegének életre hívása szintén ennek a szellemi műhelynek a kezdeményezése volt, sőt évekig az oktatási intézménynek a magyar ház adott otthont. Tehát bizton állíthatom, hogy a díjat a nagykaposi magyar ház kisugárzása kapta, melynek eredményeként a közösség megmaradhatott, és képességeihez mérten valódi értékeket teremthetett.

Rólunk írták

Erdélyi, 200!

Rendezvénysorozat kezdődött Erdélyi János tiszteletére

Megtartották az Erdélyi János Napok nyitóprogramját április 1-jén Nagykaposon. A nagy hagyományokra visszatekintő rendezvény a Tompa Mihály Vers- és Prózamondó Verseny országos elődöntőjével párhuzamosan zajlott a város területén. A program 9 óraker kezdődött a nagykaposi városháza nagytermében, ahol Gabri Rudolf, a Csemadok Erdélyi János Területi Választmánya nevében üdvözölte az egybegyűlteket. Mint elmondta, a város híres szülőtte tiszteletére születésének 200. évfordulója alkalmából kulturális programokat, tudományos konferenciákat, irodalmi bemutatásokat tartanak az év során. A megemlékezésbe a Magyar Tudományos Akadémia is bekapcsolódik. A program fő részét a helyi magyar alapiskola előtt álló Erdélyi-szobornál tartották, ahol a helyi alapiskolások és gimnazisták műsora után a Csemadok Nagykaposi Alapszervezete nevében Mihók Gábor köszöntötte az egybegyűlteket. Mint fogalmazott, példát vehetünk a város híres szülőttéről, és kötelességünk ápolni emlékét. Ünnepi beszédet Czibalmosné Molnár Éva, Magyarország kassai főkonzulja mondott.

kínálva előteremtsük azt a pénzt, amiből legalább a nyomdai és az előállítási költségek fedezhetők. Ószintén bízom abban, hogy ezt a lapot a jövőben annyira magának fogja érezni ez a közösség, hogy rossz kifejezéssel élve, el is fogja tudni tartani.

Ahogy a Nagykaposi Magyar Közösségi Ház léte és tevékenysége sem egy embernek az érdeme, úgy a lapot sem egyvalaki készíti. Kik azok, akiknek a segítségére számíthat ebben a munkában?

Az intézményünk az elmúlt években – szakemberek bevonásával – számtalan kutatást végzett. Ezeknek a közlését, a szerzők beleegyezésével célul tűztük ki, hogy az elvégzett munka ne az asztalíóknak készüljön, hanem minél szélesebb körben terjeszthető, megismerhető legyen. Ugyanakkor néprajzi, helytörténeti kiadványokat is megjelentettünk, melyeket szintén a nagyközség élé támánk. Ezek a pénzzsűke miatt kis példányszámban kiadott művek voltak, így csak kevés emberhez jutottak el. Ebben a számban például Pankovics Andrea a leleszi premontrei apátságról frott művét kezdtk el folytatásokban közölni, de a többi kiadványt is részletekben közkinccsé kívánjuk tenni. De példaként említ-hetnénk Demjénné Kovács Ernát is, aki nemcsak könyvet jelentetett meg a jeles nagykaposiakról vagy Erdélyi Jánosról, hanem már eddig is készített általunk közölt írásokat, tanulmányokat. A most kiadott lapszámban látható régi nagykaposi képeslapokat Skultéty Csaba ajándékozta intézményünknek. Szerencsére azt tapasztaljuk, hogy sokan vannak, akiknek a közreműködésére számíthatunk a jövőben is.

A Magyar Ház csupán az Ung-vidéki magyarság életéről kíván keresztnetszetet adni, vagy a jövőben várható egy szélesebb spektrum bemutatása is?

Az alapvető küldetésünk az, hogy elsősorban Nagykapos és a környező falvak értékeit mutasuk be, de ahogy egy ember sem létezhet elszigetelten, mi sem tehetünk úgy, mintha nem vennénk tudomást a körülöttünk létező világról-történéseiről. Az eddigi munkánk során is számtalan kapcsolat alakítottunk ki a Kárpát-medence közeli és távoli régióival, így ezt az együttműkö-dést a jövőben is folytatni szeretnénk. A központ-ban mindig is Ung-vidék illetve Nagykapos marad számunkra, de semmiképp sem zárkózunk el a Kárpát-medence más területén élő magyarok bemutatása, munkájuk közkinccsé tétele előtt sem. Sőt igazán azt szeretnénk, ha a mi Magyar Házunkban ők is megtalálnák az őket megillető helyet, ha nálunk ezek az emberek, gondolatok és értékek – határokon innen és túl – igazi otthonra lelnének.

Tudományos emléküléssel, irodalmi és sportverenyekkel, zenei előadásokkal folytatódott az Erdélyi János tiszteletére meghirdetett nagykaposi ünnepségsorozat, az Erdélyi János Napok. Az egész napos iskolai programba számos kisdíák bekapcsolódott, a legjobbak értékes díjjakkal térhettek haza.

A nagykaposi Erdélyi János Magyar Tanítási Nyelvű Alapiskola és a Csemadok Nagykaposi Alapszervezete által megvalósított rendezvény első programja a II. Erdélyi János-kupa volt, amit a városi futballpályán tartottak meg. A házigazda intézmény és a helyi szlovák alapiskola válogatótján kívül iskolájuk képviselőtében érkezett diákcsoapat a szomszédos Vajánból, a bodroγκözi Tiszacsarnyóból és Nagytárkányból, illetve az anyaországi Sárospatakról és Vásárosnaményből is. A labdarúgó torna győztese a sárospataki II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola csapata lett, legjobb játékosnak a vásárosnaményi Tári Patrikot választották.

Míg zajlottak a mérkőzések, a szervező alapiskola épületében mesemondó és szépiró versenyt tartottak. (...) A szépiró verseny, mint megtudtuk, egy egyedi kezdeményezés. A verseny célja a szervező pedagógusok elmondása szerint az volt, hogy digitalizált korunkban se feledkezzünk meg az igényes kézírás fontosságáról.

Erdélyi János-ünnepségek hagyománya Nagykaposon 1968

„Akik sohasem mernek folyam

ellen úszni, azokat leviszi a víz.”

(Erdélyi János)

1968-ban Erdélyi János halálának 100. évfordulójára emlékeztek. A helyi szokásnak és az elmúlt évben tett ígéretnek megfelelően az évi rendezvények színvonala kimagaslik az Erdélyi-ünnepségek történetéből.

Az előző év második fele jórészt levelezésekkel, kérévnyek írásával telt el. A tervezett Erdélyi-emlékmű felállításának lehetősége mindinkább közelebb került a megvalósításhoz. A politikai változás is egyre kedvezőbbnek mutatkozott, ami nagyban előrelendítette az alapszervezet tevékenységét.

A kerek évforduló alkalmából Géczy Lajos tanár szerkesztésében a Csemadok alapszervezete *Er-délyi János* címmel egy puha kötésű, hatvan oldalas könyvcskét jelentetett meg. A bevezetőt T. Erdélyi Ilona írta, az Erdélyi János munkássága c. fejezetet Géczy Lajos, az Erdélyi János élete c. részt Dobay Béla sárospataki tanár. Néhány oldalon Erdélyi János gondolatait, verseit, különböző írásainak részletét olvashatta az érdeklődő. A kiadványnak nagy sikere volt, ugyan a kaposiak első ízben kerülhettek közel Erdélyi irodalmi munkáihoz, olvashattak a költőről és szemelgethettek munkáiból. A kiadványban nincs feltüntetve a megjelent példányszám. Ma, lehetséges, hogy elvtéve ugyan, de még találkozhatunk néhány feltéve őrzött példányával.

A hosszúra nyúlt engedélyeztetési folyamat után végül is elkészült az Erdélyi-emlékmű a Nagykapos környéki mezőgazdasági szövetkezetek, üzemek és a Kelet-szlovákiai Kerületi Nemzeti Bizottság (mai megfelelője Kassa Megyei Önkormányzat) anyagi támogatásával. Az igazsághoz tartozik, hogy a nagykaposiak klasszikus szobor-ban dolgoztak, ezért kezdetben kicsit csalódottak voltak a gránitba vésett dombormű Erdélyi-portréval, az akkor még fiatal szobrász Nagy János alkotásával. A ma már akadémikus szobrásművészt, akit több hazai és magyarországi elismeréssel jutalmazott a szakma, ezt az emlékművet nem említi kültéri alkotásai között, kárára Nagykaposnak.

Január 20-án ünnepélyes keretek közt felavatták Erdélyi János szobrát a később róla elnevezett városi parkban. A vélemények ismét megoszlottak az elhelyezést illetően. A szervezőknek nem volt sok választási lehetőségük. Az évek múlásával bizonyosodott, hogy nem volt épp szerencsés megoldás a városi park. Évekig nézhettük a szobrot ért méltánytalan és barbár rongálásokat, mígnem a Csemadok alapszervezete úgy döntött, hogy a szobrot áthelyezik a nevé viselő iskola épülete elé. De amíg ez a gondolat megérlelődött, addig sok víz lefolyt a Latorcán. Egyértelműen szegyezzük le, ez a szobor máig a legszebb és legsikereesebb kültéri alkotás Nagykaposon.

Dr. Czine Mihály irodalomtörténész már az avatás pillanatában jól látta és láttatta az emlékmű-

Vannak vidékek, féltett kishazák

leveléztem. Egy anekdotát elmondanék ezzel kapcsolatban. 1947-ben amikor Prágán keresztül Párizsba mentem, egy barátom megkérdezte tőlem, viszek-e magammal Rákosi-képet? Azt hittem megbolondult, és visszakérdeztem, mire volna az jó nekem? Honvágj ellen – mondta... Nagykaposra csak a rendszerváltás után jutottam el. Ungvárra – ahol apám a Kálvária temetőben nyugszik – még a rendszerváltás előtti években csak nagy nehézségek árán kaptam beutazási engedélyt, hogy a sírját meglátogathassam. Ez a vízum három napra szólt.

A könyvében nem foglalkozik ezzel, de érdekelne, milyen volt a sazádelőn Királyhelmeç és Nagykapos viszonya?

vet, amikor így fogalmazott: „...Itt, Nagy János művében szelíd bölcsként, roppant homlokkal, a nagy gondolkodónak szelidségével és humaniz-riességről szótt álma megvalósítható...”

A szoboravatás mottójaként álljon itt Dr. Szabó Rezsőnek, a Csemadok KB főtítkáranak erre a napra szóló ajánlása: *„A Csemadok nagykaposi helyi szervezete eddig is sokat tett. E mai nap – kötelez! Nemzetközi és hazafi, csak az lehet, ki nemzetiségét és kultúráját szereti. A ma elhelyezett szobor csak kő – az igaz becsületes munka ... aranyfedezete.”*

Az avatóünnepély az akkori hivatalos protokoll szerint zajlott, érvényesítve a kommunista párt vezető szerepét. A megnyitót Genco János, a gimnázium igazgatója, egyben a városi pártbizottság alelnöke tartotta. Beszédének fő gondolata méltó felhívás volt Erdélyi szellemi hagyatékának ápolásására: *„Őrizzük kegyelettel és tisztelettel szellemi örökségét és legyünk méltóak hozzá!”*

A szobrot a városnak a kerület küldötte Jindřich Počta-Mikula, az iskola- és kulturális ügyi szakbizottság elnöke adta át.

El alapszervezet nevében Eszterhay Zsigmond elnök mondott köszönetet, hangsúlyozva: *„...Köszönjük a Kerületi Nemzeti Bizottság támogatását, amely saját ügyeként kezelte kezdeményezésünk... Erdélyi emlékének tiszteletét mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a nagykaposi lakosokon, szövetkezetén és üzemenk kívül a környékbeli szövetkezetek és Csemadok helyi szervezetek is saját ügyüknek tekintették e szobor felállítását, s anyagilag és erkölcsileg egyaránt támogattak minket. Kévsé a szó ahhoz, hogy megköszönjük nekik a segítséget. Reméljük, hogy a közeljövőben viszonzni tudjuk nekik kulturális rendezvényekkel és egyéb segítséggel mindazt, amit ők értünk tettek...”.*

A szlovákiai magyar írórtársadalom népes csoportal képviselte magát, élükön az Irodalmi Szemle akkori főszerkesztőjével, Dobos Lászlóval. Az avatáskor így beszélt a tömeghez: *„A bizalom ünnepe ez a szoboravatás. Büszkeségünk, s egyben igazolása is annak, hogy a magyar történelem és irodalom képviselőit nem lehet a bédlottak padjára állítani. Az alsósztregovai Madách-ünnepségek, az érsekújvári Czuczor-est, a Tompa-megemlékezések és a nagykaposi emlékműleplezés – mind – ezek a bizalom ünnepei, amelyekkel élni kell és élni jó, mert válaszfalat döntenek nemzetek és nemzetiségek között. A jövőben tovább erősödjenek és sokáig tartsanak a bizalom ünnepei...”.*

Erős, de szívből jövő szavak. A szlovákiai magyarság a hatalanság és a mellözöttiség évei után talán elfoglalhatja méltó helyét az országban. Az ötvenes-és a hatvanas évek retorikájához, nyelvi kifejezőeszközeihez szokott embereket újdonsággként, az is lehet, meglepetésként érték ezek a kimonodott gondolatok, túlságosan is őszintének hatottak. Ne feledjük el, hogy már érezhető volt

az ún. „prágai tavasz” előszese!

A valódi és értékes ünneplés csak mindezek után következett a városi művelődési házban. A nagyterem azóta sem látott hatalmas tömeggel telt meg. Az emberek érdeklődését felkeltette a sok illusztris vendég, akik ebből az alkalmból városunkba látogattak. Kíváncsian hallgatták az előadásokat.

A Magyar Írószövetség képviselőtében megjelent Czine Mihály irodalomtörténész, a budapesti Eöt-vös Loránd Tudományegyetem docense a politikai változások szellemében építette fel előadását. Utalt Erdélyinek a Duna menti népek közös sorsáról megfogalmazott gondolataira és népdalgyjűtői munkásságára. Erdélyi felkarolta és kezdeményezte a magyarországi nemzetiségi népköltészet darabjainak összegyűjtését és kiadását. Érzelem-dús, lírai megfogalmazásban mutatta be a költőt, a filozófust, a népköltészeti alkotások gyűjtőjét, a tanárt és az irodalomsgyეთem docense a magyar és az egyetemes irodalomban betöltött szerepét. Előadásából hadd idézzem fel Erdélyi János életének legszomorúbb eseményét, mostani megemlékezésre alkalmat adó utolsó óráit – amikor 100 éve, 1868. január 23-án Sárospatakon örökre elhagyta a földi létet: *„...Még megtartotta akkor nap az előadásait, még részt vett a tanári értekezleten, még az egyház felügyeleti küldöttek társaságában is. Velük elidőzött, azután pedig haza ment. Mint mindig máskor, családja körében kisfjának népdalt danolt, kislányának egy tündérmesét mesélt. A két gyermek az apai hangokkal fülelben tért nyugovóra. Aztán ő is álomra hajította fejét, és nem ébredt fel soha többé. Szinte a példabeszédbe kívánczó kép ez a csendesen érkező jó halálról, amit annyian kívántak és énekeltek meg a legnagyobbak közül is...csak ötvnenny ézentdős Jéfi volt, a halál szinte derékon kapta, és nemcsak a pataki kollégiumnak volt az egyik professzora, hanem költő volt, kritikus, esztéta és filozófus kora egyik legnagyobb szelleme.”*

Az ünnepség meghittségét emelte, hogy a meghívatás elfogadták és itt voltak Erdélyi János unokái: Dr. Erdélyi Zsuzsanna és Dr. T. Erdélyi Ilona. Ekkor ajándékozták az Erdélyi-múzeumnak Bert-ha Zoltán (1914-2003) sárospataki tanár és festőművész Erdélyi-portréját. A festmény ma is megtekinthető ott, legutóbb az idei megemlékezés alkalmával a Magyar Közösségi Ház nagytermében volt látható.

1968-tól az Erdélyi Jánosról való megemlékezéseket az Erdélyi-szobornál tartották. Géczy Lajos tanár úr szívügyének tekintette a szellemi hagyományok ápolását. Tanítványai, a gimnázium diákjai minden évben szép számmal voltak jelen a koszorúzási ünnepségeken. A gimnáziumban megalakult az Erdélyi János Ifjúsági Klub, amelynek első elnöke Fuksz Sándor diák lett. A későbbi években szokássá vált, hogy a szobornál az ünnepi beszédet a klubelnökök tartották.

Demjénné Kovács Erna

93 éves vagyok, komolyabb egészségügyi problémám szerencsére nincs. Gondok azért vannak, de az embernek hozzá kell szoknia a korával járó szeszélyek elfogadásához. Az egyik korábbi művem megírásakor nagyon megromlott a látásom, így televíziót nem tudok nézni, de sokat rádió-zom. Van két fiatal tanítványom is, akik rendszeresen felolvasnak nekem, így az ithoni és a külföldi napi történeketek figyelemmel kísértem. Ha valamilyen fontos ügy kapcsán úgy érzem, meg kell szólalnom, akkor kibukik még belőlem egy-egy kommentár, de nagyobb volumenű mű megírását már nem terveztem. Életem során egy lényeges dolgot megtanultam. A legfontosabb, hogy az ember megtanuljon hálásnak lenni. Én hívó keresztény vagyok, és úgy érzem, nagy ajándékt kaptam Istentől, mellyel lehetőségeim és tehetségem szerint megpróbáltam élni és a magyarság hasznárára válni.

A leleszi premontrei apátság története

A Bodroglköz földrajza és rövid története a honfoglalásig

Kelet-Szlovákia keleti csücskében a Latorca, a Bodrog és a Tisza által körülhatárolt területet nevezik Bodroglköznek. Itt található Bodroglköz egyik legrégebbi falva, Lelesz. Mikor rátérünk a Nagykapos felé vezető útra, már messziről feltűnik a premontrei apátság hatalmas épülete. Valamikor ezt a területet összefüggő futóhomok borította, mely később három nagy területre zsuorodott össze. Mára csak a homok kúpjai maradtak vissza. Majdnem összefüggő homokkúpos területet találunk a Tice mentén Battván, Királyhelmec, Lelesz és Bacska térségében. Ez a terület valójában az Alföld északi nyúlványa.

A Bodroglköz északi részén folyt a Tice. Elnevézése magában hordozza, hogy egy Tisza-ág volt. *„Tyze, lutosa aqua”*, sáros vizű Tícének nevezik. Kistárkány környékén lépett ki a Tiszából, és Szentmáriánál ömlött a Bodrogra.

A régészeti kutatások a korai őskorba vezetnek vissza, erről tanúskodnak az e korból származó eszköztöredékek. A korai és középső újkőkorból cserépedények kerültek elő, ami arra enged következtetni, hogy a Bodroglköz népe az alföldi vonaldiszes edények kultúrájába tartozott. A késői újkőkorban a tiszai-herpályi-csoszalmi műveltség elterjedése új szakaszt jelentett az itt letelepedők életében. Ekkor nyílt először lehetőség arra, hogy a letelepedett lakosság több évszázadon keresztül egy helyen maradjon. A rézkorban a bodrogkeresztúri kultúra, majd később a szűkebben behatárolható péceli csoport lakta környékünket. A bronzkorban a délről bevándorló zóki kultúra népe magával hozta a vándorló állattenyésztést, így megszállták a belső mocsaras részeket is. Ezt a korszakot követi a fűzesabonyi és a pilinyi kultúra. E korban már erős volt a vagyon szerinti elkülönülés, ami a bronzmonopólium létéből és a cserekereskedelem fejlődtségéből következtelt. A vaskorban a Bodroglköz területére új népek és nemzetek előfutárai léptek, amelyek a korábbiaknál külső megjelenésben és szellemi kultúrában is egészségesebbek voltak. A halstatti korban a Bodroglköz népe az ún. kustánfalvi műveltség hatósugarába került. A La Tene kor idején egy olyan nép érte el nyugat felől a vidéket, amelyeknek már biztosan tudjuk a nevét. Ők a kelták. Nagy fordulópontot jelentettek történelmünkben, mert hosszú évszázadokra meghatározták a műveltség jellegét, másrészt pedig településeik kiváltságásával előrevetítették vidékünk későbbi történelmét.

Videkünkön a népvándorlás a vandálok megjelenésével már Kr.u. a II. században megkezdődött. Az igazi nagy mozgás csak a IV. század végén indult, amikor a Tisza völgyének felső szakaszán kelet felől átvonultak a harcias hunok, Attila vezetésével. Az avarok kb. a VI. század közepén jelentek meg.

A honfoglaló magyarok törzsei 895 – 896 táján érkeztek meg a Kárpát-medencébe. Annyi bizonyos, hogy a honfoglaló nem üres területet találtak, nagy valószínűséggel éltek itt szlávok, kelták, dákok, avarok és vandálok maradványai. A honfoglalás kori temetők leletanyaga azt mutatja, hogy a honfoglaló magyarok legelső csoportja telepedett itt meg. A magyarok leletanyaga nem keveredik más népek leletanyagával. A sírokban talált pénzek alapján feltételezik, hogy a temetőket a IX. század végén és a X. század elején használták. A későbbi birtokviszonyokból és az elbeszélő forrásokból megtudjuk, hogy a Bodroglközben a magyarokhoz csatlakozó kabar törzsek nemzetségei telepedtek le. A magyarok betelepüléséről Anonymus Gestájában így emlékezik: *„Az űr megtestesülésének kilencszázharmaidik esztendejében Árpád vezér elküldvén seregeit, az egész földet, amely a Tisza és a Bodrog közé esik Ugocskáig, minden lakójával együtt elfoglalta. Borsova várát ostrom alá fogta, harmadnapra harccal bevette, falait lerombolta, és Salán vezér katonáit, akiket ott talált, bilincsbbe verve Hung várába vezettette. Mialatt több napon át ott időztek, a vezér és övei látták a föld termékenységét, mindenféle vad bőséget, meg azt, hogy milyen gazdag halban a Tisza és a Bodrog folyam; s ezért a földet kimondhatatlanul megszerették.”*

A Szent-Keresztről elnevezett leleszi prépostság története a tatárjárásig

Lelesz neve legkorábban a Váradi Regestrumban jelent meg. Egyes elképzelések szerint a Lelesz helységnév „le” tövének és a lélek szó „lé” gyökerének közös eredője van. Más állítások szerint a lélek családjába tartozó régi, magyar nyelvelékbeli Léi személynévvől függhet össze Lelesz, bár hasonló személynévek a szlávoknál is előfordulnak – Lelu, Lila, Lile, Lela, Lílja.

Hiteleshely volt és híres mezőváros. Kellemes fekvése miatt a magyar történelem számos neves személyisége látogatta meg, és töltött el itt néhány felejtethetlen napot.

Oklevelek híján II. András alapítólevelére lehet csak támaszkodni, hogy a leleszi monostor legkorábbi történetét megismerjük. Érszegi Géza tanulmányát vettem alapul, hogy a monostor alapítólevelét ismersem. Sajnos, az 1214-ben lepecsételt eredeti oklevélnek nyoma veszett, és csak átiratokban maradt fent. Ebből adódóan számos kutató foglalkozott az alapítólevél hitelességével, közöttük Erdélyi László, Hóman Bálint és Szentpétery Imre is. Mindhárman megmagyarázhatatlan történelmi adatokat találtak benne, és az oklevelet szerkezeti sajátosságai miatt is hamisítványnak minősítették. Richard Marsina, az oklevél szlovák kutatója nem tartja az iratot kortól idegennek, a szövegromlásokat másolásnak tulajdonítja. Meggyőződése szerint a monos-

tor népeinek adómentessége, az igazságszolgáltatási kiváltságok, a határjárások jórészt hamisak.

Azért volt fontos a monostor számára az alapítólevél, hogy bizonyítsa királyi alapítását, kiváltságait és birtokhatárait, mivel a monostoralapító, Boleszló aranypecsétes végrendelet elveszett. Érszegi Géza szerint az alapítólevél legsarkalatosabb hiányossága éppen ebben rejlik: nem említi meg Boleszlót, mint alapítót.

Az oklevél megállapítása szerint a leleszi puszta a zempléni királyi vár birtoka volt. Az első emlék 1132-ből való, amikor II. Béla (1131-1141) királyunk keresztfiának, az előkelő Becse-Gergely nemzetségből származó, Boleszlónak (†1213?) aján-

dékozta a leleszi birtokot. Boleszló, mint még budai prépost megfordult III. Béla (1172-1196) seregében, és jutalmul a szolonoki rév jövedelmének harmadát kapta. Mindemellett számos birtokát elcserélte, hogy Leleszen és Kanyárban földeket szerezzen. 1188-ban Boleszlót váci püspökké választották, ő pedig a végrendeletében a leleszi birtokot és összes javait a szabad jobbágyokkal és szolgákkal együtt a premontrei rend címe alatt Isten fehér öltözékében szolgáló kanonoknak adományozta. Az alapítás pontos dátuma ismeretlen, valószínűleg 1188 és 1196 közé tehető. Boleszló a leleszi prépostságnak egyúttal hatalmas birtokokat is ajándékozott Zemplén, Szabolcs és Ung vármegyékben. Ide tartozott Királyhelmec, Kisdobra, Pólyán, Csernyő, Kisgéres, Agárd, Vajdácska (Zemplén vármegye), Tiszakanyár (Szabolcs vármegye), Nagykapos, Kiskapos, Sislóc, Lakart, Trask és Vizzoka községek (Ung vár-megye).

Boleszló a végrendeletét III. Béla királlyal aranypecsétes oklevélbe foglaltatta. A testamentumot Imre király (1196-1204) semmisíthette meg, mert arra gyanakodott, hogy Boleszló a váradi és a veszprémi püspöktársaival együtt nem őt, hanem András herceget támogatta. A püspököt még III. Ince (1198-1216) pápánál is bevádolták, hogy Andrásnak gyűjtött pénzt és kincseket. A pápa azonban nem találta bűnösnek, ellenben a király, akitől elpártolt, 1199-ben a váci templomban megtámadta, és felszólította a sekrestye iratainak és kincseinek az átadására. Mivel Boleszló a kérését megtagadta, erőszakkal hurcolta ki a püspököt a templomból, és a gyanús iratokat a püspök vagyonával együtt, amelyet a szerzetesház javára gyűjtött, magával vitte. Valószínűleg ekkor tűnt el az aranypecsétes végrendelet is. A király közbenjárására III. Ince kárpótolta Boleszlót. Karácsonykor, húsvétkor, Szent István napján a király és a királyné számára beszedett adót a püspöknek ajándékozta. A történethez tartozik, hogy később Imre kibékült Boleszlóval, sőt, László fiának is ő lett a keresztapja.

Imre király halála után András (1205-1235) került a trónra. Az új király nem volt fukar a régi híveivel szemben. Boleszlót is megjutalmazta, aki így tovább gyarapította saját birtokait.

A Maros folyón még sószállító hajót is kapott a királytól, hogy az őt minden pünkösdkor megillető tőmény sőt haza tudja hozatni, miközben sehol sem kellett érte vámot fizetnie.

Boleszló vizsgálatot kért II. Andrástól személyes iratainak és III. Béla aranypecsétes végrendeletének az igazolására. 1206-ban Boleszló Leleszt a királyi ren dházzal együtt, amelyet ő is keresztajándékba kapott, II. András legidősebb fiának, Bélának adományozta keresztapai minőségben. A püspök neve 1212-ben fordult elő utoljára a királyi oklevelek méltóságsáorában.

Leleszen vezetett keresztül az út Lengyelországba, mely akkor még több fejedelemségből állt. Erre vitte csapatait II. András király is, aki hadjáratot vezetett a szomszédos Halicsba. A leleszi rendházban értesült az irodalomból jól ismert Bánk bán-féle lázadásról, és feleségének Gertrudis királynénak a meggyilkolásáról. Ennek emlékére az oltár alá helyezte örök nyugalomra a szerencsétlenül járt királyné kezét és szívét.

Gertrúd meggyilkolásának körülményei máig foglalkoztatják a kutatókat. A források a Pilisi-hegyiséget nevezik meg, de a mi szempontunkból szóba jöhet a Szentés főlé emelkedő Pilis-domb is. Talán érdemes lenne a későbbiekben ebből a szemszögből is megvizsgálni a királyné halálának körülményeit. Történészek tudni vélik, hogy 1213. szeptember 28-án Gertrudis ünnepséget tartott Pilisszentkereszten a Magyarországra látogató VI. Lipót osztrák herceg tiszteletére. Ez a fogadás kiváló alkalmat biztosított a merénylet-hez, mert a királyné a vártól, a testőrségtől és a férjétől egyaránt távol került.

(folytatjuk)

Pankovics Andrea

Vannak vidékek, féltett kishazák

Az Ung-vidék központjában lévő magyar közö-ségi házban nemrégiben író-olvasó találkozózt rendeztek, melyen Skultéty Csaba szülővárosába hazalátogatva mutatta be *Vannak vidékek, féltett kishazák – Az én Ung megyei Nagykaposom* című könyvét. A Szabad Európa Rádió volt munkatár-sával a szerző ötödik önnálló kötetének megjele-nése kapcsán beszélgettünk.

Mi adta az ötletet ennek a könyvnek a megírásához? Miért pont a múlt századi Nagykapos mindennapjainak a bemutatását választotta új műve témájául?

A nemrégiben elhunyt kolumbiai író, Gabriel García Márquez szavaival válaszlnék, aki azt mondta, eddig őt könyvet írtam, így most már jobban ismerem önmagamat. Ezt én is így érzem. Nagykaposhoz, a szülővárosomhoz nagyon kötődöm, és úgy hiszem, ez a vonzódás kölcsönös, hisz a város diszpolgárai címmel is megtsíztelt engem. Három évvel ezelőtt, amikor 90 éves lettem, rádobbentem, hogy arról a Nagykaposról, melyben én gyermek voltam, majd ahol életem első húsz évét, mint fiatal kamasz töltöttem, a mai embereknek – az ifúságról nem is szólva – szinte semmiféle ismerete nincs. Ezért határoztam úgy, hogy megírom ezt a könyvet. Ugyanis, ha azokat az emlékeket, melyeket a várossal kapcsolatosan magamban őrzök, nem vetem papírra, gyanítható, hogy örökre elvesznek. A munkám során arra törekedtem, hogy a Nagykaposról szóló könyvem tartalmilag és formailag is a lehető legszínvonalasabb legyen, így az egyik legjobb magyarországi nyomdában készült, s egy olyan speciális papírra nyomtatták, melyre a kézirat elkészülte után több, mint egy hónapot kellett várni. A könyvben található képanyagot közel két év gyűjtőmunkájával állítottam össze. A családi fényképeim, természetesen megvoltak, a korabeli város ábrázoló felvé-teleket azonban a legkülönfélébb helyszíneken és módokon gyűjtöttem össze. Illyés Gyula egyszer azt mondta, a fa a viharok ellen a gyökereivel védekezik. Én ezeket a gyökereket itt, Nagykapo-son kaptam. Erről szól ez a könyv.

A könyv a múlt század elejétől – illetve a szülei életét is érintve kissé korábbtól – 1939-ig mutatja be a várost. Milyen volt Nagykapos akkoriban?

Nagykapos egy színmagyar, vidéki mezőváros, járási székhely volt. Csehszlovákia megalakulása után egyetlen olyan utcasort alakítottak ki az egykori kiskaposi premontrei birtok felosztásával, melyben a betelepített szlovákok laktak. Ők min-ket nem zavartak, sőt beilleszkedtek az itteni közösségbe. Most, hogy a kezembe kerültek korabeli szlovák szövegek, azon gondolkodtam, hogy ugyan ki írhatta azokat, ugyanis akkoriban itt mindenki magyarul beszélt. A Nagykapostól északra húzóód nyelvtáron túl élő szlovákok szolid, rendes falusi emberek voltak. A menyecskék, az asszonyok a vasárnapi misére eljőve éppúgy énekeltek, mint a kaposiak. Az idetelepi-tett csehek, bár senki sem követelte meg tőlük, többé-kevésbé szintén megtanultak magyarul. Tu-dom, hogy a távolság megszepíti a dolgokat, mégis azt hiszem, ez a város akkoriban a béke szigete volt.

Milyen volt a századelőn a település társadalmi élete? Édesapja ügyvéd, keresztapja – Mécs László – pap, illetve költő volt, így biztosan van rálátása arra, hogy hogyan élt a polgárság azokban az években?

Ebben az esetben nem használnám a polgárság szót, ugyanis a korabeli nagykaposi szóhasználat-lal élve az itteni társadalom „csizmás” és „nadrá-gos” emberekből állt. A járási székhelyen termé-szetesen hivatalnokok, bírák, ügyvédek kellettek, hogy legyenek, és természetesen voltak itt orvos-sok is. A környékbeliek, a közigazgatási központ-ba, Nagykaposra jártak intézni az ügyesbajos dolgaikat, így a mi házunk előtt az árnyékban is gyakran álldogáltak szekerek. Mi, a családunkkal az ún. „intelligenciához” tartoztunk. Apám ügy-

véd volt, aki soha nem tanult meg szlovákul. A bátyám Brünbben és Pozsonyban folytatta a jogi tanulmányait, így ő már jobban el tudott beszél-getni a szlovák ügyfelekkel is. Elmondásuk sze-rint ők a szlovák ügyfeleket jobban kedvelték, mint a magyarokat, mert ezek a furfangos embe-rek gyakran még az ügyvédek eszén is túl akartak járni. Egyébként a tót falvakból érkezők is annyit tudtak magyarul, hogy az ügyeiket intézni tudják. Engem – Mécs László közbenjárására – nem a szomszédos állami, hanem a jóval távolabb fekvő katolikus elemi iskolába írtattak be. Ez egy amolyan Petőfi korabeli, egytermes, nyolcosztályos intézmény volt. Itt én voltam az egyetlen „úri gyerek”, így az osztálytársaim közül néhányan magáztak is emiatt, melyről nagyon rövid idő alatt leszoktattam őket. A könyvben közölt egyik felvételen például látható, hogy minden gyerek meztláb van, csak én viselek szandált. Amikor a többiek meztláb fociztak a rongylabdával, én is lehúztam a szandáloamat és csatlakoztam hozzá-juk, mert nem akartam különbözni tőlük.

Milyen volt a kapcsolat a helyi „intelligencia” és az ide telepített cseh hivatalnokai réteg között?

Ha tősgyökeres szlovákság nem is volt korábban a városban, az első világháború befejezését követően csehek már éltek itt. Ugyanis az egész hivatal-noki kar Cseh- és Morvaországból került egy olyan vidékre, ahol gyaníthatóan cseh embert az azt megelőző évszázadokban nem is láttak a helyiek. Itt egyébként soha nem voltak olyan állapotok, mint Kárpátalján, mely Csehszlovákia megalakulása után valóságos cseh gyaratm lett. Az itteni csehek békében éltek a helyiekkel, és ha meg akarták magukat értetni, nem maradt más választásuk, mint hogy ilyen vagy olyan szinten, de megtanuljanak magyarul. Olyan is előfordult, hogy egynémelyiküknek, akiket más állomás-

„Tudom, hogy a távolság megszépíti a dolgokat, mégis úgy érzem, Nagykapos a béke szigete volt akkoriban.”

helyre helyeztek át, még a könnye is kicsordult, hogy ezt a kedves vidéket el kell hagyniuk. Nem emlékszem arra, hogy a magyarok és a csehek között komoly magánéleti kapcsolatok szövődtek volna. A városban ők többnyire szétszórtan lak-tak, a gyerekeiket a szlovák iskolába járatták. A felnőttek végezték a hivatalos ügyeiket. Gondo-lom, időnkét azért összejárhattak, de ilyesmiről nincs tudomásom. A szomszédunkban lakott egy zsidó család, akiknek volt egy lányuk. Ennek a lánynak udvarolt egy fiatal cseh tisztviselő. Ez az egyetlen eset, amit fel tudok idézni, az ilyesmi ugyanis nem volt megszokott dolog akkoriban. A két fiatal kedves idilljét egyébként ennek ellenére mindenki természetesnek vette. Amikor később a magyar fiatalok elsajátították a szlovák vagy a cseh nyelvet, gyakran söröztek az itteni csehekkel. Az egyik cseh hivatalnokról például az a történet keringett akkoriban, melyet a könyvemben is megírok. Az anekdota szerint az illető nem emlékezett arra, hogy a felesége azt mondta neki, hogy két korsó sört igyon, és tízre legyen otthon, vagy tíz korsó sört igyon, és kettőre menjen haza. Közös magyar-cseh rendezvények azonban ké-sőbb sem voltak. Érdekesség, hogy míg a szlová-kok jártak a katolikus misére, arra nem emlék-zem, hogy az itteni templomban valaha is láttam volna cseh embert. Egyébként a csehek hallatlan toleránsok voltak. Azt elvárták az embertől, hogy hű legyen a Csehszlovák államhoz, de aki ez ellen nem vétett, azt nem bántották, sőt nem is foglalkoztak vele. Persze nem szeretném megszé-píteni sem a dolgokat. Apám meghatározó szemé-

lyisége volt az itteni magyar közéletnek, és ezért mi megbízhatóanoknak számítottunk. Ez rette-netesen igazságtalan volt, ugyanis ő nagyon ví-gyázott arra, hogy csak csehszlovákiai magyar politikusokkal álljon kapcsolatban. A bátyámat például a jogi egyetem elvégzése után friss dokto-rival a zsebében közlegényként sorozták be a hadseregbe, majd így is szerelt le. A hatóság nem engedte meg neki, hogy akár a legalacsonyabb altiszti rangot is megkaphassa, míg társai szépen haladtak előre a ranglistán. Ez megalázó és igaz-ságtalan is volt egyben.

Milyen hatással volt Mécs László a nagykaposi közéletre azokban az években, amíg itt szolgált?

Mécs László a könyvemben többször szerepel, mert meghatározó személyisége volt a városnak. Ő nem sokkal a születésem előtt, 1920 szilveszte-rét megelőzően érkezett Nagykaposra. A szüleim-mel hamar összebarátkozott, akik megkérték, hogy legyen a keresztapám. Nálunk ezután gyakori vendég lett. A munkáját nagyon lelkesen végezte, és abban a korban meglepő volt a szociális érzékenysége is. Azokkal, akiknek bár-milyen okból nehéz volt a sorsa, ő rendkívüli mó-don szolidáris volt. Talán ezért is állították őt ennyre félre 1945 után. A szociális érzékenysé-géről egyébként országosan ismert volt. Amikor Magyarországon először ünnepezték az anyák napját, meghívták Mécsset a rádióba, ahol ő elsza-valta *A királyfi három bánata* című versét. Meg-jegyzem, az a kor nagyon szerette az irodalmat, a verset. Akkoriban ha megjelent egy költő verses-kötete, azt az emberek megvették és olvasták. Így ő nagyon ismert és népszerű volt nemcsak Nagy-kaposon, hanem az egész országban. Az egyik rádiószerelése előtt gyerekként megkértem arra, úzenjen nekem a stúdióból. Mivel ő akkor kicsit meg volt fázva, a beszélgetés közben többször elköhintette magát. Én pedig igaztám a készülék előtt örömömben, hogy a keresztapám így üzent nekem az éteren keresztül.

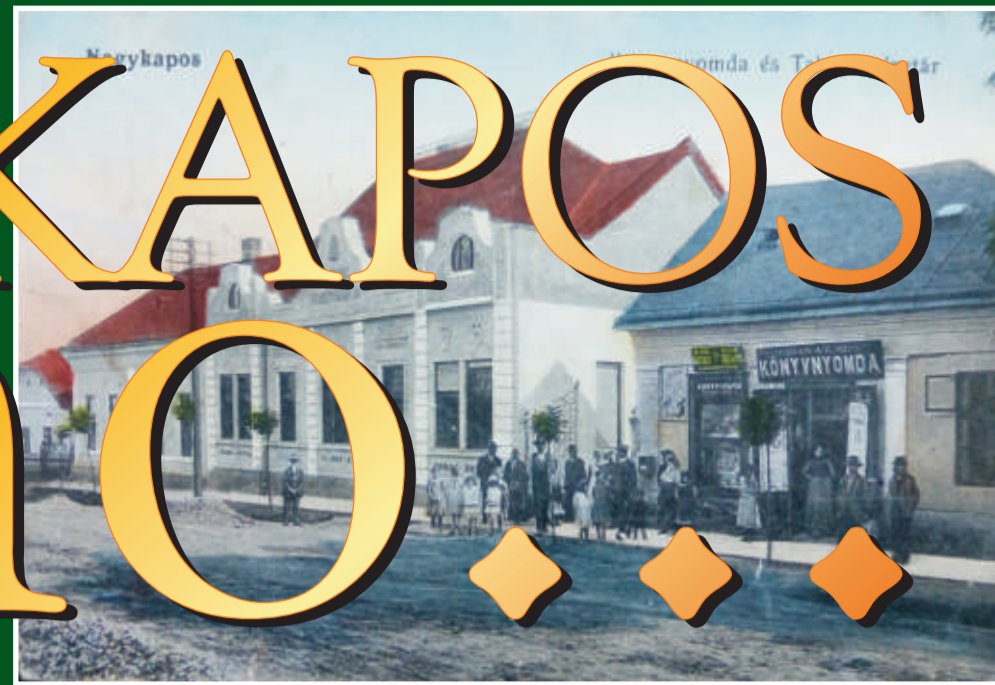
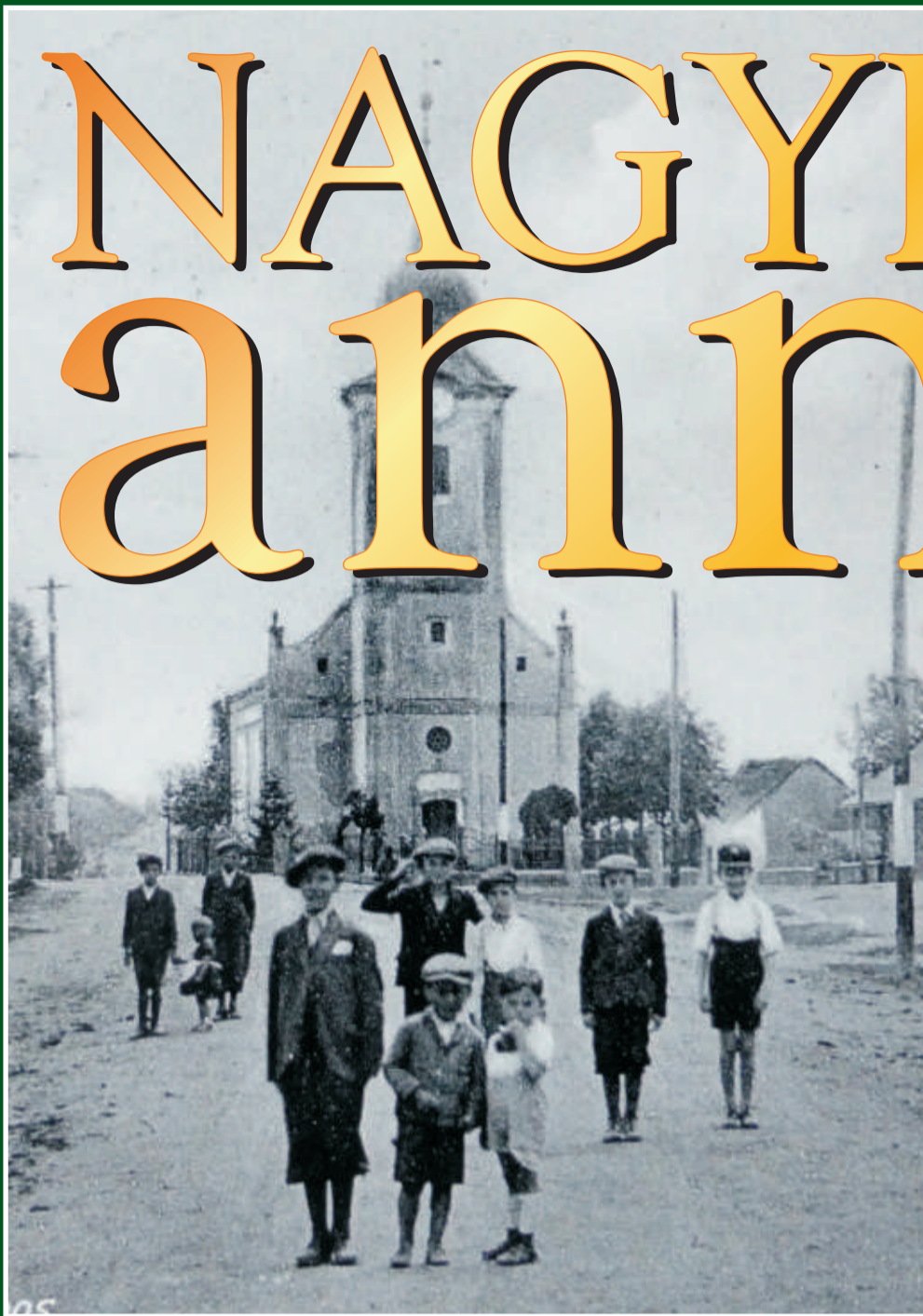
Tudjuk, hogy élete egy részét Nyugat-Európában töltötte úgy, hogy sok itteni ember nem is tudhatta, hogy a Szabad Európában hallható Amb-rus Márton nem más, mint Skultéty Csaba. Találkoztál Németországban vagy valamelyik szomszédos államban olyan Nagykaposról el-származott emberekkel, akiket még a gyerek-korából ismert?

Nagykapos mindig is Ung megye szerves része volt. Ennek a területnek a nagy része, mint tud-juk, az első világháborút követően a Szovjetunió része lett. Akkoriban még a nagykaposiak sem tarthattak egyszerűen kapcsolatot a határ túloldá-lára került magyarokkal, nemhogy én, aki Ny-gat-Európában élt. Nagykaposiakkal emlékeim szerint külföldön nem találkoztam, de többekkel

folytatás a 7. oldalon

NAGYKAPOS anno.

Üdvözet Nagykaposról

